

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΑ 6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2022 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
Ενδεικτικές Απαντήσεις**

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1. α.

1. Σ
2. Λ
3. Λ

A1. β.

- α. 2
- β. 1
- γ. 2
- δ. 1

B1. Για την απάντηση βλ. Φάκελος Υλικού, σελ. 161:

οὐθὲν μάτην ἢ φύσις ποιεῖ: Η φύση δεν κάνει τίποτε χωρίς σκοπό· όλες οι φυσικές διεργασίες κάπου αποβλέπουν. Πρόκειται για φράση που επαναλαμβάνει ο Αριστοτέλης σε πολλές πραγματείες του. Υποστηρίζει ότι στη φύση τίποτε δεν γίνεται μάταια, τα πάντα εξυπηρετούν ορισμένη σκοπιμότητα, από την οποία και νοηματοδοτούνται: ... εἰ μὴθὲν μάτην ποιεῖ ἢ φύσις. Ἐνεκά του γὰρ πάντα ὑπάρχει τὰ φύσει, ἢ συμπτώματα ἔσται τῶν ἔνεκά του [: αν είναι αλήθεια ότι η φύση τίποτε δεν κάνει στην τύχη. Όλα, αλήθεια, τα φυσικά όντα υπάρχουν για κάποιο σκοπό, ή είναι τυχαία παραστρατήματα εκείνων που υπάρχουν για κάποιο σκοπό] (Περὶ ψυχῆς 434a31-32). Στην ανάπτυξή της η θεωρία αυτή ονομάστηκε αριστοτελική τελολογία. Προνομιακός χώρος της τελολογίας είναι η βιολογία. Σχεδόν όλα τα παραδείγματα που φέρνει ο φιλόσοφος αντλούνται από την έμβια φύση· γίνεται αναφορά στα σχήματα των δοντιών, που είναι όπως είναι για να εξυπηρετούν την πρόσληψη και επεξεργασία των τροφών, στις στοχευμένες ενέργειες μυρμηγκιών και μελισσών για την επιβίωση της κοινότητάς τους, στην ύπαρξη και λειτουργία των φύλλων χάριν των καρπών. Βασίζεται, λοιπόν, ο Αριστοτέλης στη βιολογία και

επεκτείνει το τελολογικό ερμηνευτικό μοντέλο του και σε άλλα πεδία των φυσικών επιστημών.

Καθώς επίσης:

λόγος: Η λέξη λόγος χρησιμοποιείται συχνά για να δηλωθούν αεχχώριστες μεταξύ τους η λογική (ως ιδιαίτερο γνώρισμα του ανθρώπου και ως διανοητική δραστηριότητα) και η γλώσσα (ως σύστημα σημείων και ως συγκεκριμένη έκφραση). Στο συγκεκριμένο χωρίο ο λόγος αντιδιαστέλλεται προς την φωνήν, και, συνεπώς, έχει ενισχυμένη τη σημασία της γλώσσας (χωρίς να χάνεται βέβαια η σημασία της ανθρώπινης λογικής).

Ο Αριστοτέλης διακρίνει δύο ειδών κοινωνίες: την κοινωνία των ζώων και την πολιτική κοινωνία των ανθρώπων. Καθεμία από αυτές είναι εφοδιασμένη από τη φύση, η οποία δεν κάνει τίποτα δίχως λόγο και αιτία (**τελεολογική αντίληψη**), με τα εργαλεία εκείνα που της είναι απαραίτητα για να φτάσει στον τελικό της στόχο και προορισμό.

Ετσι λοιπόν η φύση εφοδίασε **τα ζώα** με το λόγο, με τη μορφή **της φωνής, των άναρθρων κραυγών**. Μ' αυτές τα ζώα μπορούν απλώς μέσω των αισθήσεων να αντιλαμβάνονται και να μεταδίδουν το ένα στο άλλο το συναίσθημα του ευχάριστου και του δυσάρεστου, γιατί μόνο αυτό τους είναι απαραίτητο για να επιβιώνουν και να εκπληρώνουν το σκοπό της ύπαρξής τους.

Από την άλλη, η φύση εφοδίασε **τον άνθρωπο** με το λόγο, με τη μορφή τόσο **του έναρθρου λόγου** όσο και **της λογικής σκέψης**, επειδή τον προόριζε να ζήσει μέσα σε πολιτική κοινωνία. Πρόκειται για μια σύνθετη και ανώτερη ικανότητα που ξεπερνά τα όρια του αισθητού κόσμου, και αποτελεί την ειδοποιό διαφορά του ανθρώπου από τα άλλα ζώα. Τον βοηθά όχι μόνο να εκφράζει τα συναισθήματά του αλλά και να αντιλαμβάνεται και να κάνει φανερές σύνθετες αφηρημένες έννοιες και αξίες, όπως είναι το καλό και το κακό, το ωφέλιμο και το βλαβερό, το δίκαιο και το άδικο και άλλες παρόμοιες, όπως είναι το όμορφο και το άσχημο, το όσιο και το ανόσιο. Χάρη σ' αυτές ο άνθρωπος δεν καταφέρνει μόνο να επιβιώσει αλλά και να επιτύχει ανώτερους στόχους, όπως να συγκροτήσει κοινωνίες (οικογένεια και πόλη) και να δημιουργήσει πολιτισμό (να αναπτύξει τα γράμματα, τις τέχνες, να θεσπίσει νόμους κ.λπ). Οι έννοιες αυτές, που μας θυμίζουν την «αιδώς» και τη «δίκη» του Πρωταγόρα («ιν' εἴεν πόλεων κόσμοι τε και δεσμοί φιλίας συναγωγοί»), αποτελούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να μπορεί ο άνθρωπος να συμβιώνει αρμονικά με άλλους ανθρώπους και να διατηρεί την ισορροπία στις μεταξύ τους σχέσεις.

Βέβαια πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο Αριστοτέλης αναγνωρίζει την ιδιότητα του «πολιτικού» και σε κάποια αγελαία ζώα, με την έννοια ότι αναλαμβάνουν και διεκπεραιώνουν όλα μαζί μια κοινή δραστηριότητα, χωρίς όμως να διαθέτουν έναρθρο λόγο και λογική σκέψη, όπως ο άνθρωπος. Ετσι στο έργο του «Περί τὰ ζῶα ἱστορίαι» (488 a 7) μνημονεύει ως «πολιτικά» ζώα, εκτός από τον άνθρωπο, τη μέλισσα, τη σφήκα, το μυρμηγκί και το γερανό. Στην περίπτωση αυτών των ζώων, το επίθετο «πολιτικός» χρησιμοποιείται για να δηλώσει μια απλούστερη διαδικασία συμμετοχής σε κοινές δραστηριότητες, ενώ όταν αναφέρεται στον άνθρωπο, το σημασιολογικό περιεχόμενο του επιθέτου «πολιτικό .» διευρύνεται και δηλώνει πιο πολύπλοκες κοινωνικές διαδικασίες. Αυτό εκφράζεται κι από το ποσοτικό επίρρημα συγκριτικού βαθμού «περισσότερο», στην πρώτη πρόταση της ενότητας, όπου γίνεται η σύγκριση του ανθρώπου και των αγελαίων ζώων.

Στο πρώτο μέρος του κειμένου («Είναι, νομίζω, φανερό... την οικογένεια και την πόλη») ο Αριστοτέλης παραθέτει μερικά **αντιθετικά ζεύγη** εννοιών από τις οποίες κάποιες αφορούν τις συμπεριφορές των ζώων και άλλες γίνονται αντιληπτές από τον άνθρωπο χάρη στην ικανότητα του λόγου. Ετσι στα ζώα αναφέρονται τα αντιθετικά ζεύγη «λύπη * ευχαρίστηση», «δυσάρεστο * ευχάριστο», ενώ στον άνθρωπο τα ζεύγη «ωφέλιμο * βλαβερό», «καλό * κακό», «δίκαιο * άδικο». Διαπιστώνουμε λοιπόν μια **κλιμακωση από ένα κατωτερο, βιολογικό, επιπεδο προς ένα επιπεδο ανωτερο, ηθικό**. Τα ζώα, δηλαδή, καταφέρνουν με τις άναρθρες κραυγές να επιβιώνουν, ενώ ο άνθρωπος με τον έναρθρο λόγο και τη λογική σκέψη έχει την ικανότητα να συγκροτεί κοινωνίες και να δημιουργεί πολιτισμό.

B2. Ο Επίκτητος καλεί τον άνθρωπο να ενδοσκοπήσει, να σκεφτεί **την ιδιαιτερότητα, τη μοναδικότητα της ανθρώπινης φύσης**. Κάτι τέτοιο δεν είναι αυτονόητο ούτε απλοϊκό, αφού οι περισσότεροι άνθρωποι ζουν αφιλοσόφητα και μηχανικά, χωρίς να στοχάζονται την ειδοποιό διαφορά του ανθρώπινου όντος από τα υπόλοιπα όντα και όσα απορρέουν από αυτή. Αδυνατούν να αποκτήσουν συνείδηση του εαυτού τους και της θέσης τους μέσα στον κόσμο και να συντονίσουν τις πράξεις τους προς τη συνείδηση αυτή. Αυτός ο βαθμός αυτογνωσίας δίνει στον ανθρώπινο βίο ορθή κατεύθυνση και τον οδηγεί στην ευτυχία.

Ο Επίκτητος πιστεύει ότι ένα από τα πλέον ουσιώδη στοιχεία της ανθρώπινης ύπαρξης είναι η **προαίρεσις**, την οποία θεωρεί ως το *κρατιστον*, το *κυριωτερον* και το *ισχυροτερον* στοιχείο του ανθρώπου, καθώς είναι **σύμφυτη** με την ελευθερία του.

Η *προαίρεσις* είναι ένας σημαντικός όρος της αρχαίας ηθικής φιλοσοφίας, κεντρικός στον Αριστοτέλη και σε Στωικούς όπως ο Επίκτητος. Εκτός από τη γενική σημασία της προτίμησης, στον Επίκτητο σημαίνει την ελεύθερη βούληση, την

ελεύθερη στοχαστική επιλογή ενεργειών που συγκροτεί τον ηθικό χαρακτήρα του ανθρώπου. Είναι κυρίως μία κρίση, η έλλογη ικανότητα να επιλέγουμε και να αποβλέπουμε στα αποτελέσματα των πράξεών μας. Προυπόθεση για την **προαιρεσιν** είναι η **διαίρεσις** των πραγμάτων σε αυτά που εξαρτώνται από εμάς (**τα εφ' ημιν**) και σε αυτά που βρίσκονται πέρα από τις δυνάμεις μας (**τα απροαιρετα, τα ουκ εφ' ημιν**) και είναι **αδιάφορα** για εμάς και την επίτευξη της ευδαιμονίας.

Επομένως, η έννοια της προαιρέσεως καλύπτει τόσο την **ηθική θέληση**, τη βούληση (το βουλευέσθαι), όσο και τη διάνοια (το διανοεῖσθαι), τον νου, τη **λογική δύναμη**. Ενώ τα ζώα ενεργούν απαρέγκλιτα σύμφωνα με τη φύση τους, ο άνθρωπος, πριν πράξει, σκέφτεται και αποφασίζει τι θα πράξει και συνειδητά επιλέγει και απορρίπτει. Προαίρεση λοιπόν είναι η **βούληση που συνδέεται με την έννοια της επιλογής, η οποία ενυπάρχει στον άνθρωπο ως έλλογο ον**.

Ο Επίκτητος δέχεται την υπάρχουσα σε όλους τους προγενέστερους φιλοσόφους αντίληψη ότι ο άνθρωπος είναι ένα θνητό ζώο, το οποίο όμως διαθέτει τον **λογον** (= την ικανότητα της λογικής σκέψης και της ομιλίας). Ο λόγος είναι, κατα τον Επίκτητο, όπως άλλωστε και για όλη τη στωική φιλοσοφία, το διακριτικό γνώρισμα, η **ειδοποιός διαφορά**, του ανθρώπινου είδους από τα άλλα έμβια όντα. Αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα του ανθρώπου, όπως και η προαίρεση.

Στο κείμενο αυτό ο **λογος** σημαίνει τη βασική ιδιότητα που διακρίνει τον άνθρωπο από τα άλλα όντα, την ομιλία και την ικανότητα λογικής (Φάκελος Υλικού, σελ. 186).

Η έννοια του λόγου είναι πολυσήμαντη: ομιλία, προφορική έκφραση, διήγηση, λογική ιδιότητα, σκέψη, ορισμός, επιχείρημα, αναλογία (Φάκελος Υλικού, σελ. 187).

Ωστόσο, ειδικά στη φιλοσοφία του Επίκτητου, ο λόγος έχει βαθύτερη έννοια και λειτουργία. Οι Στωικοί εκκινούν από τη θεωρία του προσωκρατικού Ηράκλειτου για τον Λόγο ως ρυθμιστική αρχή που διέπει την πραγματικότητα και συνδέει με σχέσεις αναλογίας όλα τα όντα. Ο λόγος εδώ είναι θεικός, μια αιώνια ενεργητική δύναμη του σύμπαντος, υλική και παραγωγική όπως ένα σπέρμα, είναι ταυτόσημη με το **πυρκα**ι τη φύση (βλ. και το σχόλιο στο Κείμενο 1 για την **ειμαρμενη**). Ως μέρος αυτής της φύσης ο άνθρωπος μοιράζεται τον λόγο· και οφείλει να ζει «ακολουθώντας τον λόγο και τη φύση» (Φάκελος Υλικού, σελ. 187).

Έτσι, το να ζει κανείς σύμφωνα με τον λόγον (ζῆν κατὰ λόγον) ταυτίζεται με το να ζει κανείς εναρμονιζόμενος με τη φύση (ζῆν κατὰ φύσιν).

Επομένως, ο λόγος συνδέεται με τη φύση και η προνομιακή κατοχή του από τον άνθρωπο επιβεβαιώνει την ιδιαιτερότητά του ως όντος, την ηγετική του θέση ανάμεσα στα άλλα όντα καθώς και τη δυνατότητα που έχει να συντονίζει την

ύπαρξη και τη δράση του με τους νόμους (τους «ρυθμούς») που διέπουν τον κόσμο, το σύμπαν.

Το τρίτο μετά την προαίρεση και τον λόγον χαρακτηριστικό γνώρισμα του ανθρώπου είναι ιδιότητά του να είναι πολίτης του κόσμου. Ο Επίκτητος δεν εννοεί βέβαια ότι ο άνθρωπος της εποχής του είναι ένα μέρος ενός παγκόσμιου κράτους.

Ασφαλώς δεν υπήρχε κάποιο παγκόσμιο κράτος, ώστε η έννοια του πολίτη να έχει κυριολεκτική σημασία· και ο κόσμος εννοείται με στωική σημασία, ως ένα ενιαίο σύνολο που διέπεται από τον φυσικό νόμο και τη λογικότητα (Φάκελος Υλικού, σελ. 186).

Γλωσσικές επιλογές που μπορούν να αξιοποιηθούν:

- Χρήση προστακτικής έγκλισης (*Σκέψαι, Σκόπει*)
- Β' ρηματικό πρόσωπο (*Σκέψαι, Σκόπει, κεχώρισαι*)
- Επαναλήψεις (*κεχώρισαι κατά λόγον, κεχώρισαι θηρίων, κεχώρισαι προβάτων*)
- Ρητορικό ερώτημα (*Τίς οὔν ἐπαγγελία πολίτου;*)

B3.

1. δ
2. α
3. ε
4. β
5. στ

B4. α.

1. ε
2. δ
3. ζ
4. β
5. α
6. στ

B4. β.

αδούλευτον: Είμαι αρκετά αδούλευτος στα μαθηματικά και χρειάζομαι επειγόντως μαθήματα.

προηγούμενων: Τα προηγούμενα διαγωνίσματα ήταν αρκετά πιο απαιτητικά σε σχέση με το τελευταίο.

Β. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

B5. Ο Ευ. Παπανούτσος στο παρόν απόσπασμα δείχνει να συνδέει άρρηκτα την έννοια της προαίρεσης με αυτήν της βούλησης (όπου δεν υπάρχει προαίρεση εκεί ούτε βούληση). Μάλιστα τονίζει την προαίρεση ως προς τον ηθικό της προσανατολισμό διαχωρίζοντας την στάση των ανθρώπων από αυτή των ζώων. Η προαίρεση έχει η σημασία της προσωπικής επιθυμίας ή αλλιώς της βούλησης και διαχωρίζεται τόσο από την όρεξη η οποία δεν σχετίζεται με την ηθική και αφορά τα ζώα όσο και από τη συνήθεια με την οποία ενεργούμε στην καθημερινότητά μας (από συνήθεια, μηχανικά, όπως μας έμαθε ο κοινωνικός εθισμός).

Σε απόλυτη συμφωνία βρίσκεται και η άποψη του επί του γύρω από την προαίρεση. Εκτός από τη γενική σημασία της προτίμησης, στον Επίκτητο σημαίνει την ελεύθερη βούληση, την ελεύθερη στοχαστική επιλογή ενεργειών που συγκροτεί τον ηθικό χαρακτήρα του ανθρώπου. Είναι κυρίως μία κρίση, η έλλογη ικανότητα να επιλέγουμε και να αποβλέπουμε στα αποτελέσματα των πράξεών μας. Προυπόθεση για την **προαίρεση** είναι η **διαίρεσις** των πραγμάτων σε αυτά που εξαρτώνται από εμάς (**τα εφ' ημιν**) και σε αυτά που βρίσκονται πέρα από τις δυνάμεις μας (**τα απροαίρετα**, **τα ουκ εφ' ημιν**) και είναι **αδιάφορα** για εμάς και την επίτευξη της ευδαιμονίας. Επομένως, η έννοια της προαιρέσεως καλύπτει τόσο την **ηθική θέληση**, τη βούληση (το βουλευέσθαι), όσο και τη διάνοια (το διανοεῖσθαι), τον νου, τη **λογική δύναμη**. Ενώ τα ζώα ενεργούν απαρέγκλιτα σύμφωνα με τη φύση τους, ο άνθρωπος, πριν πράξει, σκέφτεται και αποφασίζει τι θα πράξει και συνειδητά επιλέγει και απορρίπτει. Προαίρεση λοιπόν είναι **η βούληση που συνδέεται με την έννοια της επιλογής, η οποία ενυπάρχει στον άνθρωπο ως έλλογο ον.**

Η έννοια της προαιρέσεως επομένως φαίνεται να έχει απασχολήσει τον φιλοσοφικό και στοχαστικό κόσμο της αρχαίας αλλά και της νεότερης Ελλάδας. Ο Παπανούτσος δείχνει φανερά επηρεασμένος από τις θέσεις που αναπτύσσει ο Επίκτητος, στο έργο του Διατριβαί, προσανατολιζόμενος και αυτός στον ηθικό χαρακτήρα και στην έλλογη ικανότητα που αποκτά ο άνθρωπος μέσω της προαιρέσεως η οποία αποτελεί βασικό όρο της αρχαίας ηθικής φιλοσοφίας.

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «δάνεισμα γὰρ ... χρήμασιν».

Μονάδες 10

Γιατί, αν δανειστούμε χρήματα, θα έχουμε τη δυνατότητα να προσελκύσουμε τους δικούς τους ξένους πεζοναύτες με μεγαλύτερο μισθό. Γιατί η δύναμη των Αθηναίων περισσότερο είναι αγοραστή παρά (αμιγώς) δικιά της. Η δική μας όμως θα μπορούσε να το πάθει αυτό σε λιγότερο βαθμό, γιατί στηρίζεται περισσότερο στους στρατιώτες μας παρά στο χρήμα.

Γ2. Για ποιους λόγους οι Κορίνθιοι υποστηρίζουν ότι οι Πελοποννήσιοι θα νικήσουν τους Αθηναίους;

Μονάδες 10

Στα πρόθυρα του Πελοποννησιακού Πολέμου, οι Πελοποννήσιοι σύμμαχοι καλούνται να αποφασίσουν από κοινού σε σχέση με το κατά πόσο τους συμφέρει να εμπλακούν σε ένοπλη διαμάχη με την Αθήνα. Οι θερμότεροι υποστηρικτές τής βίαιης λύσης είναι οι Κορίνθιοι, οι οποίοι επιχειρηματολογούν υπέρ της στο συμβούλιο των συμμάχων. Προβάλλουν τη βεβαιότητά τους για την αίσια έκβαση αυτού του εγχειρήματος επικαλούμενοι τη λογική. Το πρώτο εκ του εικότος επιχειρήματός τους είναι πως υπερτερούν σε αριθμό στρατιωτικών δυνάμεων, οι οποίες μάλιστα είναι εξαιρετικά έμπειρες («πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρία πολεμικῆ»). Παράλληλα, το γεγονός πως οι Πελοποννήσιοι έχουν πειθαρχημένο χαρακτήρα λειτουργεί ως πλεονέκτημα για τη διασφάλιση της νίκης («πάντας ἐς τὰ παραγγελόμενα ἰόντας»). Το μεγαλύτερο μειονέκτημά τους έγκειται στη μεγαλειώδη ναυτική δύναμη της Αθήνας, η οποία -όμως- μπορεί να αμφισβητηθεί, εφόσον οι ίδιοι δημιουργήσουν δικό τους αξιόμαχο χρησιμοποιώντας χρήματα από τους Δελφούς και την Ολυμπία («ναυτικόν... χρημάτων»). Τέλος, εφιστούν την προσοχή όλων στο δεδομένο πως συλλήβδην η δύναμη των Αθηναίων δεν έχει έρεισμα την ανδρεία και την αυταπάρνηση του δικού της στρατευμένου προσωπικού, αφού στηρίζεται κυρίως στη δύναμη του χρήματος και τους μισθοφόρους. Αυτοί εύκολα μπορούν να αλλάξουν στρατόπεδο, αν δελεαστούν από τους Πελοποννήσιους με εγχρήματα ανταλλάγματα.

Γ3.α. «Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν»: να ξαναγράψετε το απόσπασμα μεταφέροντας τους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό. (μονάδες 5)
Ἐγὼ δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενος τούς πολέμους ἐγείρω

Γ3.β. «καὶ ὅταν ἀμυνώμεθα ... προύχοντας»: να μεταφέρετε τους ρηματικούς τύπους στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου στη φωνή που βρίσκονται και το επίθετο στον συγκριτικό βαθμό (στο γένος, αριθμό και πτώση που βρίσκεται). (μονάδες 5)

ἀμυνώμεθα: **ἄμυναι**
καταθησόμεθα: **κατάθου**
ἐπικρατήσαι: **ἐπικράτησον**
προύχοντας: **πρόσχες**

πολλά: **πλέονα/πλέω**

Μονάδες 10

Γ4.α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους: (μονάδες 6)
ἔχοντες: **αιτιολογική μετοχή ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αναγκαστικού αιτίου στη ρηματική φράση «τὸν πόλεμον ἐγείρομεν»**
ἐπικρατήσαι: **τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση «εἰκὸς (ἐστί)»**

πλήθει: **απρόθετη πλάγια πτώση (δοτική) ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς στο «προύχοντας» (δοτική της αναφοράς), επειδή προέρχεται από ρήμα που δηλώνει σύγκριση, διαφορά ή υπεροχή**

μισθῶ: **απρόθετη πλάγια πτώση (δοτική) ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο «ὑπολαβεῖν» (δοτική του τρόπου)**

ναυβάτας: **αντικείμενο στο «ὑπολαβεῖν»**

ἢ οἰκεία: **β' όρος σύγκρισης που εκφέρεται με ἢ και ομοιότροπα/ομοιόπτωτα με α' όρο («ώνητή») με συγκριτική λέξη το επίρρημα συγκριτικού βαθμού «μᾶλλον»**

β. «Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν»: να μεταφέρετε το απόσπασμα στον πλάγιο λόγο με απαρεμφατική σύνταξη και με εξάρτηση από τη φράση «Οἱ Κορίνθιοι ἔλεγον». (μονάδες 4)

Μονάδες 10

Οἱ Κορίνθιοι ἔλεγον (τοῖς Πελοποννησίοις) δὲ τότε καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρειν

Τις απαντήσεις επιμελήθηκαν οι καθηγητές:

**Γκουράνης Γιώργος
Σκαρλάτος Κωνσταντίνος**